

ORMAN SINIRININ DIŞINA ÇIKARILAN YERLERİN HUKUKİ DURUMU

Dr. Veysel BAŞPINAR*

I. Genel olarak Türk hukukunda ormanlarla ilgili düzenlemeler

Ormanlar, bir tabii servet olması nedeniyle, Anayasa (m. 168) OK. m.3 ve Kadastro Kanununa (m. 16) göre, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır¹. Ormanlar, çeşitli faydalarının yanında, toplum açısından çeşitli fonksiyona da sahiptirler. Gerçekte de, ormanlar, suyun, havanın, iklimin, çevrenin, doğal hayatın korunmasında, bitkilerin ve hayvanların yetişmesinde vs. son derece önemli alanlardır². Bu nedenle, ormanlar, taşıdıkları önem ve kamu yararı ile yakın ilişkisi dikkate alınarak, hemen her ülkede, diğer taşınmazlardan farklı bir düzenlemeye ve hukukî rejime tabi tutulmuřtur³. Türk hu-

-
- * Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı retim Elemanı.
1. 3302 sayılı Kanunla değişik OK. m. 11/IV hükmüne göre, " Kadastro yapılıp kesinleşen Devlete ait ormanlar, tapu dairelerince hiçbir harç, vergi ve resim alınmaksızın Hazine adına tapuya tescil olunur". Bu hkme göre, ancak kadastro yapılmamış ormanlar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bu konuda geniş bilgi için bkz. Bilgen, Pertev; *Idare Hukuku Dersleri, Idare Malları*, İstanbul 1996, sh. 15-16.
  2. Ormanların faydaları konusunda geniş bilgi için bkz. Antwort der Bundesregierung, Deutscher Bundestag, 12. Wahlperiode, Drucksache 12/4859: "Lage und Entwicklung des Waldes und der Forstwirtschaft in der Bundesrepublik Deutschland", sh. 1 vd.; Klose, F./ Orf, S.; *Forstrecht*, Aschendorff 1982, sh. 52 vd.; Cumhuriyetimizin 50. Yılında Ormancılığımız, Orman Bakanlığı Yayını, Ankara 1973, sh. 19 vd.
  3. Onar, S. Sami; *Idare Hukukunun Umumi Esasları*, C. II, 3. Bası, İstanbul 1966, sh. 1366; Kırbaş, Sadık; *Devlet Malları*, Ankara 1985, sh. 10; Dren, Akın, *Idare Malları*, Ankara 1975, sh. 105; Aksoy, Suat; *Tarım Hukuku*, Ankara 1970, sh. 379; Kılıç, Halil; *Gayrimenkul Davaları*, C. 1, Ankara 1997, sh. 1178.

kukunda da kanun koyucu tarafından, ormanlar için aynı şekilde farklı bir hukukî rejim benimsenmiştir. Gerçekten de, Anayasa'ya göre, ormanlar tabii servetler arasında yer almaktadır (AY. m. 168)⁴. Ayrıca, Anayasa m. 169-170 hükümlerine yakından bakıldığı takdirde, ormanlar konusunda yasama ve yürütme organlarının yetkilerinin kısıtlı olduğu görülür⁵.

Anayasa'da ormanların kamu malı niteliği ön plâna çıkarılarak, üzerinde kamu mülkiyetinin bulunduğu açıkça ortaya konmuştur⁶. Bu nedenle, söz konusu yerler, nitelikleri gereği özel mülkiyete konu olamazlar⁷ ihya yoluyla veya zamanaşımıyla iktisap edilemezler (AY. m. 169/II; KK. m. 17/I)⁸.

II. Kadastro Açısından Orman Alanlarının Belirlenmesi

Ülkemizde ormanların sınırlarının belirlenmesi işlemlerine 1937 yılında kabul edilen 3116 sayılı Orman Kanunu ile başlanmıştır⁹. Bu tarihten itibaren orman alanları sınırlandırılmak su-

4. Kült. Gayrimenkul, sh. 1178.

5. Aynı yönde görüş için bkz. Ayanoglu, Sedat; Anayasa Hükümleri Karşısında Orman Mevzuatımız; Ormanlık Hukuku, Ankara 1999, sh. 15 vd.

6. Dören, Akın; İdare Hukuku Dersleri, Ankara 1979, sh. 93-94; Karahasan, M. Resit, Türk Medeni Kanunu Eşya Hukuku, C. II, Ankara 1977, sh. 55; Karahasan, M. Resit/Özmen, İhsan; Zilyetlik, Tescil Tapu İptali Davaları, Ankara 1983, sh. 366 vd.

7. Hatta, orman sayılan bir yer yanlışlıkla tapu kütüğüne özel mülk olarak tescil edilmiş olsa bile, niteliğinde bir değişiklik meydana gelmez. Bu nedenle, söz konusu yerin tapu kütüğüne iyiniyetle istinat edilerek (MK. m. 931) veya kazandırıci zamanaşımı yoluyla (MK. m. 638, 639) iktisabı mümkün değildir. Yargıtay da aynı görüştedir. Yüksek Mahkeme'nin 8.5.1987 tarih ve E. 1986/3, K. 1987/4 sayılı İçtihadî Birleştirme Kararına göre, "...kamu taşınmazları, herhangi bir nedenle, zihilen tescil edilse dahi, hukuksal mahiyet ve niteliklerini kaybetmezler...Yasa koyucu bu nedenle de Tapu Kanunu'nun 35. maddesi ile (bugün konuyla ilgili olarak KK. m. 16 yürürlükte) sınırlandırmanın tescil mahiyetinde olmadığını hükme bağlamıştır. Bu yolda açılacak davanın dayanağını özel hukuk hükümleri oluşturamaz." Bkz. YİBK, Hukuk Bölümü, C. 6, Ankara 1991, sh. 431 vd. Aynı kararın muhalefeti şerhinden: "...Temelde tescile tâbi olmayan bir kamu malı hakkında her ne sebeple olursa olsun sicil oluşturulması taşınmazın tescil edilemeyecek ve özel mülkiyete konu teşkil edilmeyecek olan hukukî niteliğini değiştirmez..." Bkz. sh. 439. Yargıtay'ın aynı yönde başka bir kararı için bkz. HGK, T. 30.9.1981, E. 1979/1-167, K. 1981/656 (YKD. 1982, S. 7, sh. 164).

8. Geniş bilgi için bkz. Ayanoglu, sh. 17.

9. Ayrıca bkz. 22.3.1996 tarih, 1993/5 Esas, 1996/1 Karar sayılı İçtihadî Birleştirme Kararı'nda aynen: "3116 sayılı Kanuna göre kurulan komisyon yasal olup orman

retiyile belirlenmiŐ, çalışmalar bugüne kadar devam etmiştir. Gelecekte de, bu konudaki çalışmalar sürdürülecektir¹⁰. Çünkü, OK. m. 1 anlamında orman alanları belirlendikten sonra, bunların tescil işlemi gerçekteŐirilir. Bu andan itibaren bir yerin orman olup olmadığı tartışması da son bulur¹¹. Fakat, söz konusu tarihe kadar orman sınırı ile ilgili ihtilaflar, tartışmalar devam edecektir. Bunun sebeplerinin başında, orman içinde veya kenarında yerleŐik köylerde yaşayan insanların ihtiyaçlarını karŐılamak amacıyla ormandan yer açmaları gelmektedir. Gerçekten de, ülkemizin % 25-26'sı¹² orman alanı olmasına karşılık, orman içinde veya kenarında

kapsamında iken söz konusu komisyonlarca makilik olarak belirlenen taşınmazlar hakkında oluşturulan tapulara değer verilmek gerekir. ... Her olaya, olay tarihinde yürürlükte bulunan mevzuat hükümlerinin uygulanması zorunludur. ...Maki komisyonları yönetmelikte düzenlenen kurallara uygun olarak makilik ve orman sahalarının birleştiği yerlerde orman sınır hatlarını belirlemekle görevlendirilmiŐtir. Bu suretle muhafaza ormanı niteliği taşımayan, devamlı orman hasılatı vermeyen makilik alanların saptanması amaçlanmıŐtır. ...5653 sayılı Kanun, istisnalar ayrıklı olmak üzere makiliklerin orman sayılmayan yer olduğunu kabul etmiştir... Hazine tarafından dağıtılan, satıŐa konu olan, temlik ve tahsis edilen bu taşınmazların ormanla hiçbir ilgisiz bulunmamaktadır. ...Tapu kayıtları taşınmaz mallardaki mülkiyet hakkının belgesi ve göstergesidir. Anayasa'nın 36 (kanımızca m. 35 olması gerekir) maddesi gereğince mülkiyet hakkı, temel insan hakkıdır. İnsan haklarına ve kazandılmıŐ haklara saygı gösterilmesi hukuk devleti olmanın temel şartıdır...". Bkz. YKD. 1996, S.6. 882-945. Aynı yönde bir HGK kararı için bkz. 29.5.1996, E. 1995/20-518; (YKD. 1996, S. 3, sh. 443). Yüksek Mahkeme, bu konudaki içtihadına sonraki kararlarında da uymuŐtur. Gerçekten de Hukuk Genel Kurulu, T. 2.10.1997, E. 7094, K. 8724 sayılı kararında aynen"...(yukarıda tarih ve sayısı verilen). İçtihadı Birleştirme Kararı ile maki tefrik komisyonlarının yaptıkları işlemler geçerli kabul edildiğinden, çekiŐmeli taşınmazın içinde bulunduğu yerin makiye tefrik edilmek suretiyle orman tahdit sınırları dışına çıktığının kabulü gerekir. Bu gibi yerlerde yapılan ikinci bir orman sınırlaması yok hükmündedir..." ifadesi ile konuyu net bir şekilde ortaya koymuŐtur.

10. Bu konuda geniş bilgi için bkz. Tokmanoğlu, Tahsin; Ağaçlandıırma Çalışmaları ve Orman Kadastro, İÜOFD., C. 28, S. 1, sh. 31 vd; Erdin, Kadir; 6 Temmuz 1978 de Yapılan "Orman Kadastro Kongresi"nden Bugüne Kadar Yapılan Kadastro Çalışmaları, İÜOFD, C. 30, S. 1, sh. 99 vd.
11. Aynı doğrultuda görüş için bkz. Turhan, Salih; Ormanlık Hukuku, Tartışmalar, Ankara 1999, sh. 48.
12. Geniş bilgi için bkz. Özdönmez, M./İstanbul, T.; Dünyada ve Türkiye'de Ormanlar ve Ormanlık, İÜOFD, C. 32, S. 1, sh. 71 vd.; Atbaşoğlu, Ferruh; Orman Sınırları Dışına Çıkarma, 1. Ormanlık Şurası, C. 1, Ankara 1994, sh. 59. Bir görüş, milattan önce Trakya'nın hemen tamamının; Anadolu'nun ise % 70'nin ormanlarla kaplı olduğunu ileri sürmektedir. Bkz. Gürpınar, Tansu; Ormanlık Hukuku, Tartışmalar, Ankara 1999, sh. 54.

yaşayan nüfus miktarı 9-10 milyonu bulmaktadır¹³. Bu nedenle, mevzuatın yasaklamasına rağmen, orman içinde veya kenarında yaşayan insanlar, yerleşim alanı veya tarla, bağ, bahçe, zeytinlik, fındıklık vb. gibi tarımsal amaçla, orman alanlarında açma faaliyetinde bulunmaktadır. Bunun sonucunda ise, orman kadastroındaki orman sınırları ile fiilî sınırlar birbirine uymaz hale gelmiştir. Söz konusu fiilî durumun hukukileştirilmesi amacıyla kanun koyucu tarafından birden çok kanun kabul edilmiştir. Fakat, orman idaresi (geniş anlamda Devlet) ile orman köylüsü arasındaki ilişkileri düzenlemek amacıyla kabul edilen hükümler, orman sınırları içerisinde veya kenarlarında yaşayan insanları tatmin etmediğinden, sonuçta bu konudaki çabalardan beklenen başarı gerçekleşmemiştir¹⁴.

Kanımızca, orman kanunlarının, orman idaresi ile orman içinde veya kenarında yaşayan insanlar arasındaki ihtilafların çözümünde OK. m. 1 ve 2 çalışmaları, bir yerde bir kere uygulanmalı ve konu halledilmelidir. Orman köylüsünün zilyet olduğu taşınmaz, orman ise niteliği kesin olarak belirlenmelidir. Bunun için ormancılıkla ilgili politika ve düzenin temel ilkeleri açıkça ortaya konmalı, bu konuda keyfî uygulamalara son verilmelidir. Böylece söz konusu kişilerin uzun vadede, zilyet oldukları taşınmazı iktisap edebilecekleri ümitleri ortadan kaldırılmak suretiyle, ormana daha fazla zarar vermeleri de önlenmelidir.

Bir yerin orman olup olmadığı Orman Kanunu hükümlerine göre belirlenir. Ormanın tanımı¹⁵ 6831 sayılı Orman Kanunu m. 1/

13. Gürgan, Eşref: Ormancılık Hukuku, Tartışmalar, Ankara 1999, sh. 55.

14. Bkz. 1255 sayılı Kanun, 1744 sayılı Kanun, m. 2; 2896 sayılı Kanun ve 3302 sayılı Kanun. Geniş bilgi için bkz. Atbaşoğlu, Ferruh: Orman Hukuku, Tartışmalar, Ankara 1999, sh. 52; Kuru, Recep: Orman Sınırı Dışına Çıkarma İşlemi ve Sonucu, I. Ormancılık Şûrası, C. 1, Ankara 1994, sh. 104.

15. Türk hukukunda çeşitli kanunlarda yer almış orman tanımı hakkında geniş bilgi için bkz. Yener, Ali İhsan: Orman Tanımı ve Anayasamız Orman Hükümleri, I. Ormancılık Şûrası, C. 1, Ankara 1994, sh. 179 vd; Özdoğan, Ali Necati: 6831 sayılı Kanunun I. Maddesinden Doğan Davalar ve Hukukî Sorunlar, I. Ormancılık Şûrası, C. 1, Ankara 1994, sh. 194 vd; Ayanoğlu, sh. 20 vd; Usluoğlu, H. Avni: Orman Yasal Tanımında Arayalım, I. Ormancılık Şûrası, C. 1, Ankara 1994, sh. 136 vd.

l'de yapılmıştır. Buna göre, "Tabii olarak yetiŐen ve emekle yetiŐtirilen aŐaŐ ve aŐaŐçık toplulukları yerleriyle birlikte orman sayılır". Aynı maddenin ikinci fıkrasında orman sayılmayan yerler ayrıntılı olarak belirlenmiştir. Gerçekten de, Orman Kanunu m.1'de orman tanımı yapıldıktan sonra, hangi alanların üzerinde aŐaŐ ve aŐaŐçık toplulukları bulunduğu halde orman sayılmayacağı, 11 bent halinde sayılmıŐtır. Buna göre, sazlıklar, step nebatlarıyla örtülü yerler, her çeŐit dikenlikler, parklar, Şehir mezarlıklarıyla kasaba ve köylerin hudutları iÇerisinde bulunan eski (kadim) mezarlıklardaki aŐaŐ ve aŐaŐçıklarla örtülü yerler, sahipli arazide bulunan ve civarındaki ormanlarda tabii olarak yetiŐmeyen aŐaŐ ve aŐaŐçık nevelerinin bulunduğu yerler, orman sınırları iÇinde veya bitiŐiŐinde tapulu, orman sınırları dışında ise her türlü tasarruf belgeleriyle özel mülkiyette bulunan ve tarım arazisi olarak kullanılan dağınık veya yer yer küme ve sıra halindeki her nevi aŐaŐ ve aŐaŐçıklarla örtülü yerler orman sayılmamaktadır. Yine aynı maddeye göre, orman sınırları dışında olup, yzlŐm üç hektarı aŐmayan sahipli arazideki her nevi aŐaŐ ve aŐaŐçıklarla örtülü yerler, sahipli arazide ve muhitin özelliklerine göre yetiŐmiŐ ve yetiŐtirilecek olan fıstık  amları ve palamut meŐelikleri dahil olmak üzere her nevi meyvalı aŐaŐ ve aŐaŐçıklar, sahipli arazide aŐılı ve aŐısız zeytinliklerle, özel kanunu gereğince Devlet ormanlarından tefrik edilmiş ve imar, ıslah ve temlik Şartları yerine getirilmiŐ yabancı veya aŐılanmiŐ fıstıklık, sakızlık ve harnupluklar, funda veya makilerle örtülü orman ve toprak muhafaza karakteri taşımayan yerler de orman olarak nitelendirilmemektedir¹⁶.

III. Orman KadastroŐu AÇısından Orman Alanlarının Türleri

Doktrin ve uygulamada, orman alanlarının belirlenmesinde, orman kadastroŐu görmüş yerler ve orman kadastroŐu görmemiş

16. Söz konusu yerler ve niteliklerinin uygulamadaki durumu hakkında geniş bilgi iÇin bkz. Sımmaz, Burhan/Karataş, İzzet: Zilyetlik Nedeniyle Gayrimenkul Hukuk Davaları, 2. Bası, Ankara 1997, Őh. 761 vd.; Ulukut, Bülent: Türk Orman Hukuku, İkinci Kitap, Ankara 1979, Őh. 27 vd; Sımmaz, Burhan/Karataş, İzzet: Orman KadastroŐu, Ankara 1996, Őh. 395 vd. zdemir, Őkri/Deda, Necip: Orman Hukuku, C. I, Ankara 1991, Őh. 266 vd.

yerler ile orman sınırları dışına çıkarılmış yerler ayrımı yapılmaktadır¹⁷.

A. Orman kadastrosu yapılmış yerler

Orman kadastrosu tamamlanan ve kesinleşen yerlerde, bu kadastroya ilişkin harita ve tutanak, taşınmaz uygulamaya uygulanır¹⁸. Bu uygulamada söz konusu taşınmaz, harita ve tutanakların kapsamında kaldığı takdirde, orman sayılır ve özel mülkiyete konu olmaz¹⁹. Bu nedenle, bugünkü hukuk düzeni karşısında, orman sınırları dışına çıkarılmayan bir yerde, üzerinde orman bulunsun veya bulunmasın, mülkiyet iktisabını sağlayacak, haklı bir zilyetliğin kurulması mümkün değildir²⁰. Bunun sebebi OK. m. 1/1 hükmüdür. Gerçekten de, OK. m. 1'e göre, daha önce orman örtüsü taşıyan, bu niteliği itibarıyla orman sayılan yerler, bugün üzerinde orman sayılan ağaç ve ağaççık toplulukları bulunmasa bile, orman alanı işlemi görmekte ve özel mülkiyete elverişli olmayan taşınmazlar arasında yer almaktadır²¹. Yargıtay da aynı görüştedir. Nitekim Yargıtay'ın yeni bir kararına göre, öncesi orman olsun veya olmasın dört tarafı ormanla çevrili orman içi açık alanların özel mülkiyete konu olması, dolayısıyla zilyetlikle iktisabı mümkün değildir²². Aynı şekilde orman sınırları içerisinde kalmakla birlikte, tabii olarak orman örtüsü bulunmayan, orman içi açık alanlar da orman sayılmaktadır.

-
17. Geniş bilgi için bkz. Düzceer, Kazandıncı Zamanlaşımıyla Taşınmaz İktisabı, 2. Baskı, Ankara 1994, sh. 51 vd; sh. 835, 8. HD. T. 8.4.1985, E. 4985, K. 3955 (İKİD 1986, S. 304, sh. 4053-4054); 20. HD. T. 6.4.1993, E. 601, K. 2778 (Sınmaz/Karatay, Orman, sh. 841).
  18. Bu konuda geniş bilgi için bkz. Tokmanoğlu, Tahsin; Orman Kadastrosu ile Genel Kadastronun İlişkileri, İÜOFD, C. 30, S. 1, sh. 1 vd; Aynı yazar; Orman Kadastrosu ile Diğer Çalışmalar Arasındaki İlişkiler, İÜOFD, C. 27, S. 1, sh. 49 vd.
  19. 8. HD. T. 27.10.1960, E. 6207, K. 6881 (Okurer, N./Dereli, M./Onur, O.); Zilyetliğe Dayanan Tescil ve Müdahalenin Men'i Davaları, Ankara 1970, sh. 234-235).
  20. Aynı doğrultuda görüş için bkz. Anayasa Mahkemesi'nin T. 30.3.1993, E. 1992/48, K. 1993/14 sayılı Kararı (AMKD, S. 30, C. 1, Ankara 1995, sh. 118 vd).
  21. Özanalp, Nusret, Tapulama Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Ankara 1976, sh. 69; Kaşıkçı, Mehmet; Uygulamada Yeni Kadastro Kanunu, Ankara 1988, sh. 492.
  22. Bkz. 20. HD. T. 22.3.1999, E. 1999/1406, K. 1999/2709 (YKD, 1999, S. 6, sh. 831-832).

Bu tür yerler, mera veya çayır otlarıyla kaplı olduğu için, amenajman planlarında orman toprağı (O-T) olarak gösterilirler²³. Böyle yerlerin de zilyetlikle iktisabı mümkün deđildir²⁴. Uygulamada ise, bu tür yerlerle ilgili olarak vergi kayıtları veya arazi beyannamelerinden doğan mülkiyet iddiaları bulunmaktadır. Oysa orman alanlarında, orman örtüsü kalkmış olsa bile, söz konusu yerin, özel mülkiyete dönüştürülmesi, ihya yoluyla veya zamanlaşımıyla iktisabı mümkün değildir. Fakat ellerinde zilyetlik belgesi bulunan kimseler, böyle bir sonucu bilmediklerinden, orman sınırı içerisinde bulunan bu türlü yerler üzerinde mülkiyet iddiasında bulunmaktadırlar. Adı geöen alanlarla ilgili sorun da buradan kaynaklanmaktadır²⁵.

Orman sınırları içerisinde olmakla birlikte, çayır veya otlarla da örtülü olmayan, daha çok orman deposu, orman yolları, lojman gibi çeşitli hizmet amaçlı amaçlarla kullanılan yerler de orman sayılır. Bir görüş, bu tür yerler hakkında Almanya Federal Orman Kanunundaki hükmün²⁶ (Bundeswaldgesetz § 2/I), ülkemizde de

-
23. Alman hukukunda bu tür yerlere misal olarak, iğne yapraklı ormanlarda, yaprakların çürümeden uzun süre biriktiği alanlar gösterilmektedir. Söz konusu yerlerdeki yaprakların, çürümeden kat kat yükselmek suretiyle 5-6 metreye ulaştığından, buralarda ağacın yetişmesi mümkün değildir. Bu nedenle adı geöen yerler, tabii orman içi açık alan haline gelmiştir. Bkz. Ayanoğlu, Tartışmalar, sh. 64.
  24. Buna karşılık, söz konusu alanlardan olmakla birlikte, amenajman planlarında "Z" harfi ile gösterilen ve "ziraat (=tarım) arazisi" olarak kabul edilen yerler bulunmaktadır. Bu tür yerler, kadimden beri tarım alanı olduğu için, zilyetlikle iktisaba elverişli olduğu gibi, varsa tapusu orman mevzuatı karşısında geçerliğini korur. Bkz. Ayanoğlu, Tartışmalar, sh. 63-64.
  25. Aynı yönde görüş için bkz. Polat, Mehmet; Ormanlık Hukuku, Tartışmalar, Ankara 1999, sh. 50 vd.
  26. Buna karşılık Almanya'nın Baden-Württemberg Eyaleti Orman Kanunu (Waldgesetz für Baden-Württemberg(=Landeswaldgesetz) in der Fassung vom 4. April 1985, GBl. 1985, Nr. 8, sh. 105-129) § 2'de orman tanımı. Federal Orman Kanunundaki tanıma göre oldukça genişletilmiştir. Buna göre, orman tanımı içerisinde, ormanla bağlantılı olan pek çok alan 5 bent halinde sıralanmıştır. Meselâ, fundalık (Heiden), ufak göl (Weicher), sazlıklar (Teiche) gibi yerler de orman tanımına dahil edilmiştir. Bu konuda geniş bilgi için ayrıca bkz. Forstrecht, in: Forstdirektion Freiburg, Information, 1994, sh. 2 vd; Antwort, der Bundesregierung, sh. 3 vd.

kabul edilmesini savunmaktadır. Buna göre ormana hizmet eden alanlar da orman sayılır²⁷.

Bir yerin orman sınırları içerisine alınmasının en önemli sonucu: gerek olağanüstü zamanaşımıyla, gerek ihya yoluyla iktisaba elverişli olmaktan çıkmasıdır. Böyle bir halde taşınmazın iktisabı için gerekli olan aralıksız zilyetlik kesilir ve eski süreye eklenemez. Çünkü, orman sınırları içerisine alınma ile taşınmaz Devlet ormanı niteliği kazanmakta böylece, olağanüstü zamanaşımıyla veya ihya ile iktisaba elverişli olması niteliğini kaybetmektedir²⁸.

B. Orman kadastro yapılmamış yerler

Orman kadastro görmeyen yerlerde, bir yerin orman alanları içerisinde kalıp kalmadığı ve söz konusu taşınmazın orman sayılıp sayılmayacağı hâkimin tayin edeceği bilirkişi tarafından tespit edilir. Bilirkişi, taşınmazın bulunduğu yerde inceleme yapar. Hâkim, bilirkişiden gelen rapora göre kararını verir²⁹.

3373 sayılı Kanunla 6831 sayılı Orman Kanunu m. 11'de yapılan değişiklikle, orman sınırlandırması ve ormandan çıkartma işlemlerine karşı açılacak davalar, genel adli mahkemelerden alınarak, bir ihtisas mahkemesi olan Kadastro Mahkemesine devredilmiştir³⁰.

27. Bu konuda geniş bilgi için bkz. Klose/Orf, sh. 75 vd., Ayanoğlu, Tartışmalar, sh. 64. Aynı Kanun § 2/III'e göre, federe devletler, Federal Orman Kanunu (Bundeswaldgesetz) § 2/I'de yer alan orman tanımını daraltamazlar. Fakat başka alanları da orman alanları kapsamına alabilirler.

28. Bununla birlikte, yanlışlıkla orman sınırları içerisine alınan ve sonradan orman sınırları dışına çıkarılan bir yerin, ihya veya zamanaşımı yoluyla iktisabında eski süreler hesaba dâhil edilir. Bkz. Düzceer, sh. 39; HGK, T. 13.6.1979, E. 8/1052, K. 835 (Düzceer, sh. 39). Aynı yönde karar için bkz. 8. HD, T. 28.3.1980, E. 3376, K. 3226 (Düzceer, sh. 39-40).

29. Düzceer, sh. 37, 403.

30. Geniş bilgi için bkz. Atbaşoğlu, Ormanlarımız, sh. 7, Kızılay, Erikel, Devlet Ormanlarımızdan Çıkarılan Yerler, Ankara 1998, sh. 20.

Orman kadastro görmüş ve kesinleşmiş yerler ile orman kadastro görmemiş yerlerde, orman sınırlarını gösteren belge ve tutanakların taşınmaza uygulanması özel bilgiyi gerektirdiğinden, bu işlem bilirkişilerce yapılmalıdır³¹.

C. Orman sınırları dışına çıkarılan yerler

Orman sınırları dışına çıkarma³² ile ilgili ilk çalışmalar 1961 Anayasası döneminde yapılmıştır. Gerçekten de, ormanlarla ilgili olarak çeşitli spekülasyonları ve politik düzenlemeleri önlemek amacıyla, 1961 Anayasası'nın 131. maddesi kabul edilmiştir³³. Böylece siyasi iktidarların ormanlarla ilgili tasarruf yetkisi ve af kanunu kabul etmeleri bir ölçüde sınırlandırılmıştır³⁴. Fakat Anayasa'nın söz konusu hükmü, sorunları çözecek yerde, büsbütün karmaşık hale getirmiştir. Çünkü bu hükümlerle, orman köylüsünün büyük çoğunluğu davalı durumuna düşmüştür. Bunun üzerine, 1970 yılında 1255 sayılı Kanunla, 1961 Anayasası'nın 131. maddesi değiştirilmiştir. İşte Türk hukukunda "orman sınırları dışına çıkarma" deyimini, ilk kez³⁵ 1973 yılında 1744 sayılı Kanunla, OK. m.

-
31. Bilirkişinin seçiminde hem o çevreyi iyi bilmesine hem de orman sınırları dışına çıkarılacak yerler hakkında yeterli bilgisinin bulunmasına dikkat edilmelidir. Bu bakımdan orman mühendislerinin dışındaki kimselerden meselâ tapu fen memuru, ziraat mühendisi veya teknisyeninin bilirkişi seçilmesi ve bunların hazırladıkları raporlar yeterli değildir. Orman idaresinin taraf olduğu davalarda, bilirkişinin burada görevli olmayan orman mühendislerinden seçilmesi gerekir. Aksi halde bilirkişinin tarafsızlığından şüphe edilir. Aynı yönde görüş için bkz. Ozanalp, sh. 78. Bu konuda geniş bilgi için bkz. Düzceer, sh. 36, 403; HGK. T. 16.11.1980, E. 7/10, K. 56 (Düzceer, sh. 36).
  32. Bir görüşe göre, orman niteliğini kaybetmiş yerlerin, orman sınırları dışına çıkarmak yerine, yeniden ağaçlandırılması gerekir. Bkz. Gürpınar, sh. 54.
  33. 1961 Anayasası m. 131 hakkında geniş bilgi için bkz. Özer, Atilla; Gerekçeli ve 1961 Anayasası ile Mukayeseli 1982 Anayasası, Ankara 1996, sh. 638 vd.
  34. Bkz. Arslan, Osman; Ormanlık Hukuku, Tartışmalar, Ankara 1999, sh. 42.
  35. Bkz. Atbaşoğlu, Ormanlarımızın Anayasa ve Yasalardaki Yeri, Ankara 1997, sh. 6. Buna karşılık, Turhan ve Arslan'a göre, orman sınırları dışına çıkarma gerek 1937 yılında kabul edilen 3116 sayılı Kanunda, gerek 6831 sayılı Kanun'un ilk metninin özünde mevcuttur. Gerçekten de, 3116 sayılı Kanun'un 2. maddesi ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun orijinal 2. maddesinde "orman dışında bırakmak veya korumak ve çıkarmak" deyimleri, dar kapsamlı olarak yer almaktadır. Üstelik bu yetki, bugün olduğu gibi, orman kadastro komisyonlarına değil, Bakanlar Kurulu'na aittir. Bkz. Turhan, sh. 48; Arslan, sh. 69.

2'de yapılan değişiklikte yer almış³⁶, daha sonra bu konudaki uygulamalar devam etmiştir. Gerçekten de, bu konuda 1744 sayılı Kanundan sonra, 2896 sayılı Kanun ve 3302 sayılı Kanun kabul edilmiştir³⁷.

İnceleme konumuz açısından önemli olan; niteliğini kaybettiği için orman sınırları dışına çıkarılan yerlerdir³⁸. Anayasa'ya göre³⁹, orman olarak muhafazasında yarar görülmeyen, tarım alanına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler⁴⁰ ile 31.12.1981 tarihinden önce⁴¹ bilim ve fen bakımından orman ni-

36. 1744 sayılı Kanun m. 2'nin orman sınırları dışına çıkarma ile ilgili hükmü şöyledir: "15.10.1961 gününden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş yerlerde:

a) Su ve toprak rejimine zarar vermeyen, orman bütünlüğünü bozmayan, tarla, bağ, meyvalık, zeytinlik, fındıklık, fıstıklık (antep fıstığı) gibi çeşitli tarım alanlarında ve hayvancılıkta kullanılmasında yarar bulunan yerler ile otlak, kırsak ve yaylak haline gelmiş yerler.

b) Şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerleşim sahaları

Orman sınırları dışına çıkarılır

...Orman sınırları dışına çıkarılacak yer, sınırlaması itirazsız kesinleşmiş tapulu arazi ise mülkiyeti tekrar tapu sahiplerine intikal eder...".

37. 2896 sayılı Kanun ve 3302 sayılı Kanun hakkında geniş bilgi için bkz. Kızılay, sh. 16 vd.

38. Bu konuda geniş bilgi için bkz. Kızılay, sh. 14 vd.

39. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Güneş, Yusuf; Orman Alanlarının Azalması Açısından 1982 Anayasası'nın 169. Maddesinin İncelenmesi, İÜ'OFD, C. 41, S. 1-2, sh. 93 vd.

40. Anayasa m. 170'in gerekçesinde şu ifadeler yer almıştır: "Nüfusumuzun dörtte birine yakın kısmı orman içi ve civarında yaşamını sürdürmektedir. Orman içi ve civarı köy yerleşimleri genellikle sağlıklı ve usulsüzdür. Yerleşim nüfusunun devamlı artması, arazi yapısının bozuk ve verimsiz olması, yeni toprak edinilmesi zorunluğunu doğurmaktadır ve bu husus da yerleşim ve gelişimin daima orman aleyhine ve tahribine yol açmaktadır...Bu yerlere orman içine usulsüz yerleşmiş, ekonomik yönden kendi kendine kalkınması mümkün olmayan orman köylüsünün yerleştirilerek hem ormanların tahribi önlenmiş, hem de bu halkın milli ekonomiyeye katkıda bulunacak tarzda üretici hale getirilip kalkınması sağlanmış olacaktır...". Gerekçe için bkz. Özer, sh. 642-644.

41. Söz konusu tarih 6831 sayılı Orman Kanunu m. 2'yi değiştiren 1744 sayılı Kanunla 15.10.1961 olarak belirlenmiştir. Orman Kanununun bu maddesi daha sonra 2896 ve 3302 sayılı Kanunlarla değiştirilmiştir. Bu değişiklikler arastında orman sınırları dışına çıkarmaya ilişkin hükümler olduğu gibi, bilim ve fen bakımından orman niteliğini yitirme tarihi de yeniden belirlenmiştir. 2896 sayılı Kanuna göre, söz konusu tarih 31.12.1981'dir. Böylece Anayasa'daki tarih ile Orman Kanunundaki tarih arasındaki fark ortadan kaldırılmıştır.

teliliğini tam olarak kaybetmiş yerler⁴², orman sınırı dışına çıkarılır (AY. m. 169/IV, 170/I)⁴³.

Anayasa m. 169/son'a göre, orman sınırı dışına çıkarılacak yerlerle ilgili olarak bir süre öngörülmemiştir. Gerçekten de, orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmemeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler her zaman orman sınırı dışına çıkarılabilir⁴⁴.

Kanun koyucu, orman niteliğini yitirmiş ve özellikle tarım alanı veya yerleşim merkezi haline gelmiş bölgeleri, ülke ekonomisine katkıda bulunmalarını sağlamak amacıyla, orman sınırları içerisinde tutmayı uygun bulmamıştır⁴⁵. Bu nedenle, Anayasa'nın bu hükmünün gereği olarak 2924 sayılı "Orman Köylülerinin Kal-

42. Bir görüş, böyle bir deyimın yanlış olduğunu ileri sürmektedir. Buna göre, orman sınırı dışına çıkarılan yerler; ormanların korunması bakımından doğal rezerv olarak kabul edilmeli ve özellikle korunmalıdır. Bu nedenle, OK. m. 1'de orman sayılmayan yerler ile, m. 2'de yer alan orman sınırı dışına çıkarılacak yerler; biyolojik çeşitlilik kavramı da dikkate alınarak yeniden düzenlenmelidir. Bkz. Gürkan, Behzat; Orman Mevzuatının Biyolojik Çeşitliliğe Etkisi, Ormanlık Hukuku, Ankara 1999, sh. 86 vd.

43. "Orman Köylüsünün Korunması" başlığını taşıyan Anayasa m. 170 hükmü şöyledir: "Orman içinde veya bitiőindeki köyler halkının kalkandırılması, ormanların ve bütünlüğünün korunması bakımından, ormanın gözetilmesi ve işletilmesinde Devlete bu halkın işbirliğini sağlayıcı tedbirlerle, 31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tamamen kaybetmiş yerlerin değerlendirilmesi; bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında yarar görülmemeyen yerlerin tesbiti ve orman sınırları dışına çıkartılması; orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen bu yerlere yerleştirilmesi için Devlet eliyle anılan yerlerin ihya edilerek bu halkın yararlanmasına tahsisî kanunla düzenlenir. Devlet, bu halkın işletme araç ve gereçleriyle diğer girdilerinin sağlanmasını kolaylaştırıcı tedbirleri alır. Orman içinden nakledilen köyler halkına ait araziler, Devlet ormanı olarak derhal ağaçlandırılır."

44. Geniş bilgi için bkz. Güneş, sh. 94.

45. Ozanalp, sh. 88. Bir görüş, böyle bir uygulamaya karşı çıkmaktadır. Söz konusu görüşü savunan yazara göre, ormanlara duyulan ihtiyacın giderek arttığı bir dönemde, mevzuat hükümlerini amaca uygun olmayan bir şekilde yorumlayarak, orman alanlarının daraltılmasına yol açan Anayasa m. 169/son fıkrasının orman politikasına hizmet etmediği açıktır. Bkz. Güneş, sh. 94 vd.

kınnmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun kabul edilmiştir⁴⁶. Bu Kanunun⁴⁷ uygulamasını göstermek üzere, "Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Yönetmelik çıkarılmıştır⁴⁸". Gerek Kanun, gerek ilgili yönetmelikte, orman sınırı dışına çıkarılan yerlerle ilgili olarak ayrıntılı hükümler getirilmiştir⁴⁹.

Orman sınırı dışına çıkarma tarihinden itibaren, daha önceden zaten taşınmaz üzerinde zilyet olan kimselerin, söz konusu işlem ile birlikte, zilyetlikleri yirmi yılı doldurduğu takdirde, kazandıncı zamanlaşımıyla iktisapları gündeme gelmektedir. Bunun için Hazinesinin söz konusu süre içinde sessiz kalması yani itiraz etmemesi ve yirmi yıllık sürenin dolması yeterlidir. Gerçekten de orman sınırı dışına çıkarılan taşınmaz, orman sınırı dışına çıkarma işlemi ile Hazinesinin tescil talebinde bulunup, adına tescil edildiği tarih arasında, zilyetlikle iktisaba elverişli tapusuz bir yerdir. Hazine adına tescil edilmeyen yer, bir kamu hizmetine de tahsis edilmemiş ise, sınırlandırma tarihinden itibaren, çekişmesiz ve aralıksız malik sıfatıyla zilyetliğin yirmi yıla tamamlanması halinde, zamanlaşımı yoluyla iktisap edilebilir⁵⁰. Ancak, sınırlandırma işleminden önceki zilyetlik hesaba katılmaz. Çünkü, orman sınırı dışına çıkarma işleminden önce taşınmaz orman sayılmaktadır. Bu nedenle, taşınmazın orman niteliğini kaybetmiş olmasına rağmen, henüz orman sınırı dışına çıkarma işlemi yapılmamışsa, yine orman sa-

46. Bkz. RG. T. 20.10.1983, S. 18197.

47. Bu Kanuna göre, orman sınırı dışına çıkarılan yerleri halen ellerinde bulunduranlar, kadastro tespiti sırasında kadastro tutanağının beyanlar hanesine hak sahibi olarak yazılmaktadırlar. Bir görüşe göre, böyle bir kayıt Anayasa'ya aykırıdır. Bkz. Üsluoğlu, Aynî: 2924 sayılı Yasadaki Kullanıcı Kişi, I. Ormanlık Şurası, C. 1, Ankara 1994, sh. 131 vd. Anayasa Mahkemesi de, 2924 sayılı Kanun m. 11/II, 2. cümlesinde yer alan "...kullanıcı kişilerin adları kadastro tutanağının beyanlar hanesinde gösterilir..." hükmünü Anayasa'nın 170. maddesine aykırı bularak iptal etmiştir. Bkz. AMKD. S. 30, C. 1, Ankara 1995, sh. 126.

48. Bkz. RG. T. 6.1.1986, S. 18980. Bu konuda geniş bilgi için bkz. Ayanoğlu, sh. 32 vd.; Çağlar, Yücel, Ormanlık Hukuku, Tartışmalar, Ankara 1999, sh. 62 vd.

49. Bkz. 2924 sayılı Kanun, m. 2, 3, 4, 5; Yönetmelik, m. 2, 9, 10, 11, 12, 17, 24, 25.

50. Bu konuda geniş bilgi için bkz. Başpınar, Veyssel; Türk Toprak Hukukunda İhya, Ankara 2000, sh. 178 vd.

yılmaktadır. Taşınmaz, orman sınırı dışına çıkarıldıktan hemen sonra, Hazine adına tescil edilmişse, çıkarma işleminden sonra ne MK. m. 639/I, ne de KK. m. 14'e dayanılarak iktisap edilebilir⁵¹. Bu nedenle bir görüş, Anayasa m. 169 hükmü ile orman alanlarının daraltıldığı sonucuna vararak karşı çıkmaktadır⁵².

Orman niteliğini yitirmiş olması nedeniyle orman sınırları dışına çıkarılan arazi⁵³ miktarı; yılda yaklaşık 20 000 hektardır⁵⁴. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında bu rakam 25 000 hektar olarak öngörülmüştür⁵⁵. Kanımızca, bu konuda önemli olan, kalkınma planlarında öngörülen rakamlar değil, fiilen orman sınırı dışına çıkarılan yerlerin miktarıdır. Gerçekten de, 1992 yılından itibaren bu rakamlar, öngörülenlerin çok altında gerçekleşmiştir. Hatta, bazı yıllarda söz konusu miktarlar 6000-6500 hektara kadar aşağıya çekilmiştir⁵⁶.

Orman kadastrosu görmüş ve kesinleşmiş yerlerde, orman niteliğini kaybettiği belirtilen yerlerin, orman sınırları dışına çıkarılmasına⁵⁷ orman kadastro komisyonu⁵⁸ yetkilidir⁵⁹. Orman Ka-

-
51. Bkz. Kılıç, sh. 1240; 8. HD. T. 29.1.1990, E. 1989/13636, K. 1990/824 (Kılıç, sh. 1240).
52. Güneş, sh. 94 vd. Hatta, bu görüşü savunan yazarlar, böyle bir düzenlemenin 31.12.1981'den önceki tahripler için en büyük affı getirdiğinin iddia etmektedirler. Bu konuda geniş bilgi için bkz. Güneş, sh. 94-95.
53. Orman sınırları dışına çıkarma işlemlerinin, yekli ve hukuki yönden mevzuata uygun olup olmadığını inceleme görevi Orman Genel Müdürlüğü'ne aittir. Bu konuda geniş bilgi için bkz. Turhan, sh. 74.
54. Orman sınırı dışına çıkarılan yerlerin miktarı 411.000 hektara ulaşmıştır. Bkz. Ayanoğlu, Tartışmalar, sh. 66.
55. Bu konuda geniş bilgi için bkz. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, DPT Yayını Ankara 1995, sh. 58 vd. Ayrıca bkz. Ayanoğlu, sh. 36, Tartışmalar, 66.
56. Bkz. Turhan, sh. 73.
57. Dalgıç, Sabri; Orman Sınırları Dışına Çıkarma, I. Ormanlık Şûrası, C. I, Ankara 1994, sh. 72. Orman sınırları dışına çıkarma işlemlerinde karşılaşılan fiili durum ve çözüm önerleri konusunda geniş bilgi için bkz. Usluoğlu, H. Avni; Tahditte Fiili Durum, I. Ormanlık Şûrası, C. I, Ankara 1994, sh. 143 vd.
58. 2896 sayılı Kanunla, orman kadastro komisyonundan hukukçu üyenin çıkarılmış olması, doktrinde şiddetle eleştirilmektedir. Bkz. Turhan, sh. 50; Dalgıç, sh. 72-73.
59. Dalgıç, sh. 72; İBK. T. 22.3.1996, E. 1993/5, K. 1996/1; "...3116 sayılı Orman Kanunu'nun 5663 sayılı Kanunla değişik 1/e maddesine göre çıkarılan "Makilik ve Orman Sahalarının Birleştiği Yerlerde Orman Sınırlarının Tesbitine Ait Yönetmelik

adastro Komisyonu bu görevi Bakanlık adına yerine getirmektedir⁶⁰. Hâkim, bu konuda herhangi bir nedenle, önüne gelen meselenin çözümünde bilirkişi olarak orman muhafaza memurunu görevlendiremez ve ona inceleme yaptırılmaz⁶¹. Buna karşılık, orman kadastrosu görmeyen yerlerde bu yetki Orman Bakanlığına⁶² aittir.

3302 sayılı Kanunla, Orman Kanunu'nda yapılan değişikliğe göre, orman sınırı dışına çıkarılan yerler devlet ormanı ise Hazine adına, kamu tüzel kişilerine ait ise onlar adına ve özel orman ise sahipleri adına⁶³ orman sınırı dışına çıkarılır. Uygulama kesinleştikten sonra tapuda kesin tashih ve tescil işlemi yapılır.

-
- uyarınca kurulan maki komisyonları yasal olup yaptıkları işlemler de geçerlidir. Orman sınırlandırılması kapsamında iken söz konusu komisyonlar tarafından maki alan olarak belirlenen taşınmazlar hakkında, özel kanunlar gereğince oluşan tapulara değer vermek gerekir..." (YKD, 1996, S. 6, sh. 882-945). Bu konuda geniş bilgi için ayrıca bkz. Sezgin, Cafer; Maki Tefrik Çalışmalarının Doğurduğu Sorunlar, I. Ormanlık Şûrası, Ankara 1994, sh. 120 vd.
60. Bu konuda geniş bilgi için bkz. Dalgıç, sh. 72 vd.
61. Taşınmaz üzerindeki orman örtüsü kaldırılmış olsa bile, bu durum, söz konusu yerin zilyetlikle iktisabı için yeterli değildir. Çünkü, OK, m. 2/B'ye göre, orman niteliğini yitiren yerlerin orman sınırları dışına çıkarılması yetkisi ve işlemi orman kadastro komisyonlarına aittir. Geniş bilgi için bkz. 6831 Sayılı Orman Kanunu Hükmüleme Göre Orman Kadastrosu ve Aynı Kanunun 2/B Maddesinin Uygulanması Hakkında Yönetmelik m. 8 vd. (RG, T. 2.9.1986, S. 19209); 16. HD, T. 8.12.1989, E. 1791, K. 17916 (YKD, 1990, S. 9, sh. 1361-1363); Arlı, İlyas; 6831 Sayılı Orman Kanununun 2/B Maddesine Göre Orman Sınırları Dışına Çıkarma, I. Ormanlık Şûrası, C. 1, Ankara 1994, sh. 45 vd.; Atbaşoğlu, Ferruh; Orman Sınırları Dışına Çıkarma, I. Ormanlık Şûrası, C. 1, Ankara 1994, sh. 52 vd.; Dalgıç, sh. 70 vd.; Kuru, sh. 104 vd.; Okur, Galip; Ormanlık Mevzuatı ve Uygulanmasında Orman Sınırları Dışına Çıkarma, I. Ormanlık Şûrası, Ankara 1994, sh. 114 vd.
62. Özanalp, sh. 90 vd. Böyle bir karar idari nitelikte olduğundan ilgililer, orman idaresi aleyhine idari yargı yoluna başvurabilirlerdi. Gerçekten de, 1744 sayılı Kanunla değişik OK, m. 2 uygulamaları idari işlem olduğu için, ilk uygulamalarda tartışılmıy ve Yarıstay ve Danıstay tarafından verilen kararlarla sorun halledilmiştir. Buna göre, söz konusu işlemler, idari işlem olup, bu konudaki davaların önce 60 günlük, daha sonra 90 günlük süreye tabi olduğu kabul edilmiştir. Bkz. Uçar, Ali; Orman Sınırları Dışına Çıkarma, I. Ormanlık Şûrası, C. 1, Ankara 1994, sh. 176 vd. Ancak, Orman Kanununda 2896 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle, orman kadastro komisyonunca veya Tarım, Orman ve Köyİşleri Bakanlığı tarafından verilen kararlar aleyhine açılacak davalar, adli yargıya dahil edilmiştir (OK, m. 2/IV). Ayrıca bkz. Düzceer, sh. 39.
63. 2896 sayılı Kanun'da orman sınırı dışına çıkarılan yerler, öncesinde kime ait ise, onun adına tescil edilmesi hükmü yer almaktaydı. Bkz. Ormanlık Mevzuatı ve Uyg.

Orman sınırı dışına çıkarılan yerler, 2924 sayılı Kanunu hükümlerine göre işlein yapılarak, hak sahiplerine satılmak üzere ay- rılmaktadır (OK. m. 2/VII). Oysa, 1744 sayılı Kanun döneminde, orman sınırı dışına çıkarılan yerler, daha önceden tapulu ise, eski tapu sahiplerine intikal etmekteydi⁶⁴. Böyle önemli bir imkân, 2896 sayılı Kanunla ortadan kaldırılmış, bu durum 3302 sayılı Kanunla devam ettirilmiştir⁶⁵.

2924 sayılı Kanun m. 3'e göre, orman kadastro ko- misyonlarıncı orman sınırları dışına çıkartılan yerler, Orman Ba- kanlığı'nın talebi üzerine Hazine adına tescil edilir. Bu yerler, söz konusu Kanun hükümleri uygulanmak kaydıyla, Orman Bakanlığı emrine geçmektedir. Aynı Kanun'un "ıslah, imar ve ihya" başlığını taşıyan 4. maddesine göre, orman sınırları dışına çıkartılarak Ha- zine adına tescil edilip, (Tarım ve) Orman Bakanlığı emrine geçen yerler, iklim ve toprak yapısına en uygun tarım arazisine dö- nüştürölmek ve yerleşim yeri halinde düzenlenmek üzere köy işleri ile ilgili kurum tarafından ıslah ve imar, Tarım Bakanlığı tarafından ihya edilir⁶⁶.

Orman sınırları dışına çıkarılan yerler, Devletin özel mül- kiyetindeki taşınmaz mallar arasında yer alır⁶⁷. 2924 sayılı Orman

gümlama Ön Çalışma Grubu Raporu, I. Ormancılık Şûrası, C. I, Ankara 1994, sh. 14 vd.

64. 1744 sayılı Kanun döneminde toplam 114 040 Hektar saha orman sınırı dışına çı- karılmıştır. Bkz. Uçar, sh. 175.
65. 3302 sayılı Kanunla ayrıca, orman sınırları dışına çıkarılacak yerlerin, eskiden ol- duğu gibi, su ve toprak rejimine zarar vermeme, orman bütünlüğünü bozmama şart- ları da kaldırılmıştır. Ayrıca bkz. Kızılay, sh. 20.
66. Bkz. 2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun, m. 4.
67. Ozanalp, sh. 94. Fakat, söz konusu yer, Devlet tarafından uzun süre, 2924 sayılı Kanun uygulamasına tabi tutulmamışsa, durumun ne olacağı belli değildir. Ka- nunuzca, 2924 sayılı Kanunda yapılacak bir değişiklikle sorun halledilmelidir. Buna göre, orman sınırları dışına çıkarılan yer Devlet tarafından 5 yıl içinde 2924 sayılı Kanun hükümlerine tabi tutulmadığı takdirde, zilyetlik veya ihya yolu ile iktisabı mümkün olan yerler arasına alınmalıdır. Çünkü, bu tür yerlerin uzun süre boş kal- masında hiç kimseinin menfaati bulunmamaktadır. Ayrıca, eşya ile kişi arasındaki ilişkiyi uzun süre şüpheli (meşküük) halde bırakmak doğru değildir. Zira insanlar, kendilerine ait olmayan bir yere fazla emek ve mesai harcamazlar. Her kurum, top- luma faydalı olduğu müddetçe uygulanmalıdır. Ayrıca, kötüye kullanılır dü- şüncesiyle, bir kurumdun vazgeçmek mümkün değildir.

Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun. m. 2'ye göre, OK. m. 2/B'ye dayanarak, orman kadastro komisyonlarınca orman sınırı dışına çıkarılacak yerler ayrıntılı olarak belirlenmiştir. Bunlar arasında ilk sırada, bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında hiçbir yarar görülmeyip, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar görülen yerler bulunmaktadır. Ayrıca, otlak, kıtlak, yaylak gibi yerlerle⁶⁸, tarla, bağ, bahçe, meyvelik, zeytinlik, fındıklık, fıstıklık (Antepfıstığı) gibi tarım alanları ile şehir, kasaba köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerleşim alanları da, orman sınırı dışına çıkarılacak yerler arasında bulunmaktadır⁶⁹. Gerçekten de, 2924 sayılı Kanun'un "Tarım alanlarına dönüşmüş yerlerin değerlendirilmesi" başlığını taşıyan m. 11 hükmüne göre⁷⁰, tarım alanlarına dönüşmüş yerleri kullanan kişilere, rayiç bedelleri peşin veya on yıllık süre içinde ve eşit taksitle alınmak üzere, Tarım ve Orman Bakanlığı'na satılır" hükmü yer almaktadır.

Orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin hukuki durumunun doğru tespiti için, bu işlemin, hangi kanun döneminde yapıldığının açıkça belirtilmesi gerekir. Bu nedenle, söz konusu işlem hakkında, 1744 sayılı Kanun, 2896 sayılı Kanun veya 3302 sayılı Kanun dönemi olmak üzere bir ayırım yapmak gerekir.

-
68. 2924 sayılı Kanun'un "otlak ve kıtlakların değerlendirilmesi" başlığını taşıyan 10. maddesi 4342 sayılı Kanun'un 36. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.
69. Bir görüş, bu konuda hangi kriterin esas alınacağını sormakta ve bilim ve fen bakımından tarım alanlarına dönüştürülmesinde yarar bulunan yerler veya orman olarak muhafazasında yarar olmayan yerler kriterlerinin, her halükârda orman alanlarının daraltılmasına sebep olacağı gerekçesiyle, söz konusu hükme ve uygulamaya karşı çıkmaktadır. Bkz. Güneş, sh. 94-95.
70. 2924 sayılı Kanunun 3763 sayılı Kanunla değişik m. 11/III hükmü Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa m. 170'a aykırı bulunarak iptal edilmiştir. Söz konusu iptal kararının gerekçesine göre, Anayasa m. 170'te orman sınırı dışına çıkarılacak yerlerin orman köylüsünün yararlanmasına tahsis edileceği açıktır. Anayasa m. 170 ile orman sınırı dışına çıkarılan yerlerin Devlet tarafından ihya edilerek halkın yararlanmasına tahsis edileceği vurgulanmıştır. Bununla ekonomik sıkıntı çeken orman içi veya bitişiği köyler halkına Devlet eliyle ihya edilmiş tarım ve yerleşim alanları sağlanmak istenmiştir. Bu nedenle, orman sınırı dışına çıkarılan yerin yalnız orman halkının nakli ve yerleştirilmesi amacıyla değerlendirilmesi mümkündür. Kararın diğer gerekçeleri hakkında geniş bilgi için bkz. RG. T. 5.3.1994. S. 21868 (=AMKD. S. 30, C. I, Ankara 1995, sh. 118-129).

1) Orman sınırı dışına çıkarma 1.1.1984'den önce yapılmıŐsa

1744 sayılı Kanunla deęiŐtirilen OK. m. 2/B'de çıkarma işleminin kimin adına yapılacağı konusunda bir hüküm bulunmamaktadır⁷¹. Bu nedenle, orman dışına çıkarılan yer sınırlaması itirazsız kesinleşmiş ve daha öncesi bir kimse adına tapulu ise, tekrar eski sahibine intikal eder⁷². Uygulama da bu yöndedir. Gerçekten de, Yargıtay bir kararında aynen : "...Hangi sebeple olursa olsun orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin ormanla bir ilgisi kalmaz..." görüşüne yer verirken⁷³, başka bir kararında⁷⁴ 1744 sayılı Kanun döneminde tamamlanmış işlemlere 2896 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanamayacaęını⁷⁵ vurgulamıŐtır. Kararda aynen: "...1744 sayılı Yasa, evvelce orman sınırlandırılması itirazsız kesinleşen ormanlarda on yıl içinde yapılacak sınır düzeltilmesi sonucu orman sınırı dışına çıkarılan yerlerin mülkiyeti tapu sahiplerine intikal edeceğini kabul etmiştir..." ifadelerine yer verilmiştir. Aynı Şekilde Yargıtay'ın diğer bir kararında* aynen Şu cümle yer almaktadır: "...Tapu kayıtları, taşınmaz mallardaki mül-

71. 7. HD. T. 9.4.1996. E. 1995/8897, K. 1996/3655 : "...Dava konusu taşınmazın, bölgede, 1946 yılında ilk kez yapılan orman sınırlandırma harita ve tutanağının kapsamında kaldığı, bu nedenle orman sayılan yerlerden iken daha sonra, 1977 yılında, 6831 sayılı Orman Kanununun 1744 sayılı Kanunla değişik 2. maddesi hükmü gereğince orman sınırları dışına çıkarıldığı, yörede, ayrıca 5653 sayılı Yasa uyarınca makilik alanların belirlenmesi için 1952 yılında maki tefrik komisyonlarınca çalışma yapıldığı, ...dava konusu taşınmazın maki alanı dışında kaldığı saptandığı takdirde, orman sınırları dışına çıkarıldığı gün ile kadastro tespitinin yapıldığı gün arasında ik-tisap sağlayan yirmi yıllık sürenin dolmadığı dikkate alınarak çekiŐme konusu taşınmazın Hazine adına tesciline karar verilmelidir..." (YKD, 1996, S. 8, Őh. 1235-1237).
72. Ozanalp, Őh. 93. " ...1744 sayılı Kanun uyarınca kazanılmış bir haktan söz edilebilmesi, başka bir anlatımla orman sınırı içerisine alınmadan önce tesis edilmiş kişilere ait tapulara değer verilebilmesi için, söz konusu kanun zamanında baŐlamıŐ ve tamamlanmış bir çıkarma işleminin bulunması Őarttır..." Bkz. HGK, T. 18.2.1998, E. 1998/7-125, K.135 sayılı karar (YKD, 1998, S. 4, Őh. 495-499).
73. 8. HD. 6.0.1988 tarih ve 11166/10482 (Karar için bkz. Düzceer, Őh. 55).
74. Bkz. HGK, T. 19.10.1988, E. 88/8-29, K.1 88/814. Kararın tam metni için bkz. Döner, İrfan; Tapu İptali ve Tescil Davaları, 7. Baskı, İstanbul 1998, Őh. 371-373.
75. 2896 sayılı Kanunla, orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin eski maliklerine iade edilmesi imkânı ortadan kaldırılmıştır. Bu konuda geniş bilgi için bkz. Arslan, Őh. 43-44.
- * Bkz. 22.3.1996, E. 1993/5; K. 1996/1 nolu İçtihatı Birleştirme Kararı (YKD, 1996, S. 6, Őh. 882-945).

kiyet hakkının belgesi ve göstergesidir. Anayasa'nın 35. maddesi gereğince mülkiyet hakkı temel insan hakkıdır. İnsan haklarına ve kazanılmış haklara saygı gösterilmesi hukuk devleti olmanın temel şartıdır..."⁷⁶. Kanımızca gerek hâkimin gerek bilirkişilerin, bu konuda son derece dikkatli olması, yukarıdaki içtihadta belirtildiği gibi, mülkiyet hakkını zedelememeleri gerekir.

1744 sayılı Kanuna göre, Kanunun yürürlüğe girdiği 20.6.1973 tarihi ile 2896 sayılı Kanun'un yürürlük tarihi olan 1.1.1984 tarihine kadar⁷⁷, tapulu olup da, Orman Kanunu'nun m. 2/B uy-

76. Bu konuda ayrıca bkz. Sınmaz/Karataş, Gayrimenkul, sh. 780-785)

77. Bkz. 8. HD.'nin, 6.0.1988 tarih ve 1166/10482 sayılı kararı (Karar için bkz. Düzceer, sh. 55). Aynı yönde başka bir karar yine, Yargıtay 8. Hukuk Dairesi tarafından verilmiştir. Gerçekten 8. HD. 14.6.1990, 4251/10610 sayılı kararında aynen : "...1744 sayılı Kanunla Orman Kanunu m. 2'de değişiklik yapılmıştır. Buna göre 15.10.1961 tarihinden önce orman niteliğini yitirmiş olan yerlerin, taşınmaz tapulu ise tapu sahipleri adına orman sınırları dışına çıkarılması gerekmektedir. Bu tür taşınmazlar başka hiçbir işleme gerek kalmadan, kendiliğinde sahiplerine geri döner. Başka anlamıyla 15.10.1961 tarihinden önce orman niteliğini yitirmiş olan yerlerin sahibi adına orman sınırları dışına çıkarılması gerekmektedir (1744 sayılı Kanun, 2896 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle, 1.1.1984 tarihinde yürürlükten kalkmıştır). Orman idaresinin başvurusu üzerine 15.10.1961 tarihinden önce orman niteliğini kaybetmiş olan yerin Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılması üzerine davacı Danıştay'a başvurmuştur. Davacı Danıştay'dan orman sınırları dışına çıkarılan yerin kendisinin tapulu yeri olduğunu, adına tescil edilmesi gerektiğini talep etmiştir. Danıştay 8. Dairesi somut davadaki tapulu yerin Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılması işleminin haksız olduğuna karar vererek iptal etmiştir. Karara göre, sahibi adına bu yerlerin orman sınırları dışına çıkarılması halinde davacı 1744 sayılı Kanundan yararlanır. Buna göre, 1744 sayılı kanun döneminde hakkı olan davacının 2896 sayılı kanundan önce orman sınırları dışına çıkarılan yerler için mülkiyet hakkı doğmuştur. Bu durumda davacı tescil talebinde bulunabilir. Her ne kadar tapulu bir taşınmazın yeniden tescili yapılamayacağı ileri sürülse bile, olayda 1971 tarihinde bu yörede tapulama yapılmış ve bitmiş olduğundan artık yeniden bu yörede tapulama yapılamayacağı ve eski tapu işlemine tabi niteliğini yitirmiş bulunduğundan, davacının bu gayri menkulün kendi adına tescilini istemekten başka yolu kalmamıştır. 1744 sayılı Kanun döneminde hak şetde edenlere 2896 sayılı Kanunun uygulanması imkânı yoktur. 1744 sayılı Kanun yürürlükte olduğu dönemde davacının tescil hakkı doğmuş bulunduğuna göre, artık kazanılmış hak durumunda bulunan bu halin 2896 sayılı Kanun ile ortadan kaldırıldığı ileri sürülemez. Orman kadastro komisyonunca 1744 sayılı Kanunun yürürlüğü sırasında yapılan işleme 2896 sayılı kanun uygulanmaz. Olaydan sonra yürürlüğe giren 2896 sayılı kanunla getirilen değişik hükümlerin uygulanması imkânı bulunmamaktadır..." gerekçesi ile

gulasması ile orman sınırları dışına ıkarılan Őahıslara ait yerler⁷⁸, yine eski sahipleri adına tescil olunur⁷⁹. Buna karşılık, tarım arazisi olması nedeniyle orman sınırı dışına çıkarılan yer, tapusuz ise, çıkarma işlemi Hazine adına yapılmalıdır⁸⁰. Bu dönemde orman sınırı dışına çıkarılan yerin kendiliğinden Hazine adına tescili mümkün olmayıp, bunun için Hazinenin talebi gereklidir⁸¹.

2) Orman sınırı dışına çıkarma 1.1.1984'den sonra yapılmıŐsa

1.1.1984 tarihinde yürürlüğü giren 2896 sayılı Kanuna göre, orman sınırı dışına çıkarılan yerler, daha önce Devlet ormanı ise Hazine adına, tüzel kiŐiliğ sahip kamu kurumuna ait orman ise, söz konusu kurum adına, özel orman ise sahipleri adına tescil edilir. Görüldüğü gibi, 1.1.1984 tarihinden sonra orman sınırları dışına çıkarma işlemlerinde, çıkarma işleminin yanı sıra, söz konusu yerin

---

mahalli mahkeme kararını bozmuŐtur. Kararın tam metni için bkz. Dönmez, sh. 354-356. Aynı sonuca HGK. T., 18.2.1998, E. 1998/7-125, K. 135 sayılı karardan da varılmıştır. (YKD. 1998, S. 4, sh. 495-499).

78. 1744 sayılı Kanun hükmüne göre, 15.10.1961 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş ve sınırlaması itirazsız kesinleşmiş yer, tapulu arazi ise, orman dışına çıkarılabilir ve mülkiyeti tekrar sahiplerine iktal ediyordu. Bkz. Sınmaz/Karataş, Gayrimenkul, sh. 839.
79. Kılıç, sh. 1240-1241.
80. Kılıç, sh. 1234. 1240 Danıştay, 1744 sayılı Kanun döneminde açılan davalarda orman kadastro komisyonlarının yalnız orman sınırları dışına çıkarma yetkisinin bulunduğuna, söz konusu yerin mülkiyetinin kime ait olacağının tesbitinin ise, adliye mahkelerinin görevi olduğuna karar vermekte idi. Bkz. Kılıç, sh. 1234.
81. Orman sınırı dışına çıkarılan taşınmaz, orman sınırı dışına çıkarma işlemi ile Hazinenin adına tescil talebinde bulunup, onun adına tescil edildiğ tarih arasında, zilyetlikle iktisaba elverişli tapusuz bir yerdir. Hazine adına tescil edilmeyen yer, bir kamu hizmetine de tahsis edilmemiş ise, sınırlandırma tarihinden itibaren, e-kiŐmesiz ve aralıksız malik sıfatıyla zilyetliğin 20 yıla tamamlanması halinde, zamanasımı yoluyla iktisap edilebilir. Ancak, sınırlandırma işleminin önceki zilyetlik hesaba katılmaz. Çünkü, orman sınırı dışına çıkarma işleminin önce taşınmaz orman sayılmaktadır. Bu nedenle, taşınmazın orman niteliğini kaybetmiş olmasına rağmen, henüz orman sınırı dışına çıkarma işlemi yapılmadıysa, yine orman sayılmaktadır. Taşınmaz, orman sınırı dışına çıkarıldıktan hemen sonra Hazine adına tescil edilmişse, çıkarma işleminin sonra ne MK. m. 639/I, ne de KK. m. 14'e dayanılarak iktisap edilebilir. Bkz. Kılıç, sh. 1240; 8. HD. T. 29.1.1990, E. 1989/13636, K. 1990/824 (Kılıç, sh. 1240).

kimin adına kaydının yapılacağı da açıkça belirtilmelidir⁸². Ayrıca gerek 2896 sayılı Kanun gerek 3302 sayılı Kanunla, orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin, 1744 sayılı Kanun döneminde olduğu gibi, eski malikine intikali engellenmiş bulunmaktadır. Oysa bu Kanun döneminde, şartları taşıyan yerler, orman sınırı dışına çıkarıldıktan sonra, söz konusu yerler taraflar arasında davaya konusu olmaktaydı. Böylece fiilî durumun hukukîleşmesine imkân tanınmıştı. Uygulama yerinde olmuş ve orman köylüsü de bu hükme alışmıştı. Bundan dolayı, 1744 sayılı Kanunla getirilen imkânın, kanun koyucu tarafından kaldırılması yerinde değildir.

IV. Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerle İlgili Öneriler

A. Kazanılmış hakların korunması açısından

1.1.1984 tarihinden önce orman sınırları dışına çıkarılan bir yerin daha sonra, orman sınırları içerisinde gösterilmesi mümkün değildir. Böyle bir uygulama, her şeyden önce Yargıtay'ın içtihadı birleştirme kararına aykırıdır. Gerçekten de, 22.3.1996, E. 1993/5; K. 1996/1 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı'nda⁸³ "...Her olaya, olay tarihinde yürürlükte bulunan mevzuat hükümlerinin uygulanması zorunludur...". ilkesi yer almaktadır⁸⁴. Söz konusu uygulama ayrıca

82. 2896 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesine göre, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce başlanmış, ancak henüz tamamlanmamış orman kadastro ve orman sınırı dışına çıkarma işlemlerine de 2896 sayılı Kanun uygulanacaktır. Bu nedenle, söz konusu sınırlandırma işlemlerinde de taşınmazın kimin adına orman sınırı dışına çıkarıldığını belirtilmesi gerekmektedir. 8. HD, T. 29.9.1987, E. 9211, K. 10316; "...Dava konusu taşınmaz 1942 yılında, Devlet ormanı olarak tahdit edildiğine göre, davacının dayandığı tapu kayıtları, bu yerlerin orman sayılması nedeniyle, geçerliğini yitirmiş bulunmaktadır. Artık bu yerler, tahditte birlikte Devlet ormanı sayılmaktadır. 6831 sayılı Kanun'un 2896 sayılı Kanun'la getirilen geçici 2. maddesine göre, çıkarma işlemi, 2896 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği sırada tamamlanmış olduğundan, bu madde delaletiyle, az önce açıklanan 6831 sayılı Kanun'un değişik 2. maddesinin uygulanması gerekecektir. Yani bu yerler Hazine adına orman dışına çıkarılacaktır..." (Kılıç, sh. 1235).

83. YKD, 1996, S. 6, 882-945.

84. Ayrıca bkz. 16. HD, T. 24.9.1993, 697/9205 sayılı kararında aynen: "...Her olaya, olayın olduğu tarihte bulunan kanun hükümleri uygulanır. 1744 sayılı kanun döneminde orman sınırları dışına çıkarmada taşınmaz tapulu ise çıkarma kaydı maliki adına yapılır. Dava konusu taşınmazın 1949 yılında orman tahdidine içine alındığı 1981 yılında orman tahdidini dışına çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Davalı, 1273 tarih ve 9

kazanılmış haklara da aykırılık teşkil eder. Gerçekten de, bir hukuk kuralının yürürlüğü sırasında kişilerin o kurala uygun olarak bütün sonuçları ile edindikleri haklara kazanılmış hak denir. Kanunlar, önceki kanunun öngördüğü hükümlere uygun olarak yapılan işlemleri, yeni kanuna uymasa bile kabul etmişlerdir. Gerçekten de, kanunların geçmişe şamil olmaması genel bir hüküm olup, bu sonuç kural olarak bütün kanunlar için geçerlidir. Bu durumu Cumhuriyetin ilk yıllarında Medeni Kanun ve Borçlar Kanunu ile birlikte kabul edilen, Tatbikat Kanununun birden çok maddesinde dahi görmek mümkündür. Buna göre, bir olayın meydana geldiği sırada yürürlükte bulunan kanun hükümleri, o olaya uygulandıktan sonra doğan haklar ve hukukî sonuçlar geçerli olmaya devam eder. Dolayısıyla eski kanun zamanında olmuş ve hukukî sonuçlarını doğurmuş olaylara, yeni kanun hükümleri uygulanmaz⁸⁵. Ayrıca, kanunların geriye yürümesi hukuk güvenliğini yok eder. Hukuk güvenliği, hukuka güvenme, toplum ve toplumsal hayat için su kadar, hava kadar gereklidir. Çünkü, kanunların geriye etkili olarak çıkarılması güvenin korunması ilkesini zedeler, rencide eder, hatta tamamen yok eder. Kişiler yapmış oldukları işlemlere güvenebilmelidir.

---

numaralı tapudan tedavül gören kayıtlara dayanmıştır. Davanın konusu olayda 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 1744 sayılı Kanunla değişik 2/B maddesinin uygulanması gerekir. Orman sınırları dışına çıkarma işleminin tarihine göre, 1.1.1984 tarihinde yürürlüğe giren 2896 sayılı Kanun hükmünün geriye yürütülerek dava konusu olaya uygulanması mümkün değildir. 1744 sayılı Kanunda tapulu arazilerin sahipleri adına orman dışına çıkarılacağı öngörülmüştür. Orman dışına çıkarılan bu yerler hakkında Hazine adına idari yoldan tapu oluşturulması, tapulu olan taşınmazlar hakkında hukuki sonuç doğurmaz..." Kararın sonuç kısmında aynen: "...Hal böyle olunca mahallinde keşif yapılarak dava konusu parselin, davalı tarafın dayanağını oluşturan tapu kaydı kapsamında kalıp kalmadığı belirlenmeli, tapu kaydının kapsamında kaldığının sabit olması halinde tesbit malikleri adına..... tescile karar verilmelidir..." sonucuna varılmıştır. Karar için bkz. sh. Kılıç, sh. 1313.

85. Bkz. Akıpek, J./Akıntürk: T.; Türk Medeni Hukuku, C. 1. 3. Bası, İstanbul 1998, sh. 97; Edis, Seyfullah; Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri, 4. Bası, Ankara 1989 sh. 177-178; Zevkliler, A./Acabey, B./Gökyayla, E.; Zevkliler Medeni Hukuk, 5. Bası, Ankara 1997, sh. 82-83.

B. Elde edilecek gelir açısından

Bir görüş, 2924 sayılı Kanun'a göre orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin orman köylüsüne satışının gerçekleşmeyeceğini savunmaktadır. Bu görüşü savunan yazarlara göre, gerek komisyonların yapısı, gerek bu konudaki hukukî sınırlar nedeniyle, Devlet malının satışı son derece zordur. O halde yapılacak iş, söz konusu yerleri kiraya vermektir. Bu işlemde elde edilecek gelir, hiç de küçümsenecek rakamlar değildir. Gerçekten de, orman sınırları dışına çıkarılacak yerlerin kiraya verilmesi ile, Devlet Hazinesi 1999 yılı rakamlarına göre, 5.2 katrilyon ile 6 katrilyon arasında bir gelir sağlayacaktır⁸⁶.

Kanımızca yukarıda kısaca özetlenen görüş haklı gerekçelere dayanmaktadır. Çünkü, orman köylüsü Cumhuriyetin ilk yıllarından beri, ormandan açarak işgal ettiği yerin birgün mutlaka mülkiyetine kavuşacağı inancını taşımış, bu konuda hep beklenti içerisinde olmuştur. Çeşitli tarihlerde orman kanunlarında yapılan değişikliklerle, orman köylüsünün bu konudaki beklentisine bazen, tatminkâr olması da cevap verilmiştir. Gerçekten de, gerek 1950 yılından sonra bu konuda kabul edilen kanunlarla, gerek 1744 sayılı Kanunla, orman sınırı dışına çıkarılan yerler eski maliklerine iade edilmiştir. Fakat daha sonra kabul edilen kanunlarla, özellikle 2896 sayılı Kanunla, söz konusu hükümler yürürlükten kaldırılmıştır. Bu ise bazı yerlerde birbirine bitişik iki arazinin zilyetlerinden birinin mülkiyeti iktisap etmesi, ötekinin ise zilyetliğindeki araziyi kaybetmesi gibi, haksız ve garip bir sonucun doğmasına neden olmuştur⁸⁷.

C. Boş alanların ağaçlandırılması açısından

Orman sınırı dışına çıkarılan yerlerin kiraya verilmesi mümkün olmadığı takdirde, Fransız hukukundaki hükümleri de esas alarak, ülkemiz has bir uygulama getirmek de mümkündür. Buna göre, zil-

86. Bkz. Furhan, sh. 49

87. Aynı yönde görüş için bkz. Özer, Nurten: Ormanlık Hukuku, Tartışmalar, Ankara 1999, sh. 45.

yet ile, zilyetliği altındaki araziyi ağaçlandırması konusunda sözleşme yapılmalıdır. Yapılan sözleşme karşılığında zilyede, düşük faizli kredi verilmeli, ağaçlandırmanın programı, planı, projesi Orman İdaresi tarafından hazırlanmalı ve bu işlemlerin maliyeti yine ilgili kurum tarafından üstlenilmelidir⁸⁸. Çünkü, 2924 sayılı Kanunla orman içi köylerin, orman sınırları dışına çıkarılmasının zorlukları ortadadır. Zira böyle bir uygulama ekonomik, sosyolojik, psikolojik, kültürel vs. pek çok problemi de beraberinde getirmektedir. Ayrıca söz konusu uygulama bugüne kadar mevcut olan ve ihtilafların artması sonucunu doğuran, idarenin, orman köylüsü ile karşı karşıya gelmesini de önler⁸⁹.

D. Hak sahibinin belirlenmesi açısından

Devlet, orman sınırları dışına çıkarılan yerleri, uzun süre 2924 sayılı Kanun uygulamasına tabi tutmamışsa, durumun ne olacağı Kanunda belli değildir. Kanımızca, 2924 sayılı Kanunda yapılacak bir değişiklikle sorun halledilmelidir. Buna göre orman sınırları dışına çıkarılan yer Devlet tarafından 5 yıl içinde 2924 sayılı Kanun hükümlerine tabi tutulmadığı takdirde, olağanüstü kazandırıcı zamanasını veya ihya yolu ile iktisabı mümkün olan yerler arasına alınmalıdır. Çünkü, bu tür yerlerin uzun süre boş halde kalmasında hiç kimsenin, yani Devletin, idarenin veya köylünün menfaati bulunmamaktadır. Ayrıca, eşya ile kişi arasındaki ilişkinin niteliği uzun süre şüpheli halde bırakmak doğru değildir. Zira insanlar, kendilerine ait olmayan bir yere fazla emek ve mesai harcamazlar. Her kurum, topluma faydalı olduğu müddetçe uygulanmalıdır. Ayrıca, kötüye kullanılır düşüncesiyle, bir kurumdan vazgeçmek mümkün değildir⁹⁰.

88. Geniş bilgi için bkz. Ayanoğlu, Tatışmalar, sh. 65-66.

89. Bu konuda geniş bilgi için bkz. Özdönmez, M./İstanbul, T.; Orman Yasasındaki Ağaçlandırma ile İlgili Hükümlerde Yapılan Değişiklikler ve Bunların Kriüği, İÜOPD, C. 39, S. 1, sh. 50 vd. özellikle sh. 57; Tokmanoğlu, Tahsin; Ağaçlandırma Çabışmaları ve Orman Kadastrosu, İÜODF, C. 28, S. 1, sh. 31 vd.

90. Böyle bir düşünce, trafik kazasına sebep olduğu gerekçesiyle otomobili, trafikten men etmeye benzer. Benzer bir görüş taşınmazın ihya ile iktisabında da ileri sürülmüştür. Bu konuda geniş bilgi için bkz. Başpınar, sh. 91.

SONUÇ

Türk hukukunda orman sınırları dışına çıkarma Cumhuriyetin ilk yıllarından beri uygulanmış, halen de uygulaması olan bir işlemdir. Böylece bağ, bahçe, tarla veya yerleşim alanı vb. haline gelmek suretiyle, ormanla hiçbir ilgisi kalmamış yerlerde, fiili durum hukukileştirilmektedir. Böyle bir yola başvurulurken, ilgili kanunlara göre iktisap edilmiş yerlerin mülkiyet hakkı zedelenmemelidir. Aynı şekilde orman sınırı dışına çıkarılan yerlerin, 2924 sayılı Kanunda öngörüldüğü şekilde, zilyetlerine satışı gerçekleştirilemediği takdirde, aynı kişilere kiraya verilmelidir. Bu konuda uygulanması mümkün olan başka bir yol ise, orman köylüsünün çeşitli açılardan desteklenerek, zilyetliği altındaki orman örtüsü bulunmayan alanları ağaçlandırmasını sağlamaktır. Hangi yol kabul edilirse edilsin, tercih edilen metod kısa zamanda uygulanmalıdır.

BİBLİYOGRAFYA

Akıpek, İ. /

Akıntürk, E. / Türk Medeni Hukuku, C. I, 3. Bastı, İstanbul 1998.

Aksoy, Suat / Tarım Hukuku, Ankara 1970.

Arlı, Hıyas / 6831 sayılı Orman Kanununun 2/B Maddesine Göre Orman Sınırı Dışına Çıkarma, I. Ormanlık Şûrası, C. I, Ankara 1994, sh. 45-52.

Arslan, Osman / Ormanlık Hukuku, Tartışmalar, Ankara 1999, sh. 42.

Athaşoğlu, Feri / Ormanlarımızın Anayasa ve Yasalardaki Yeri, Ankara 1997

_____ / Ormanlık Hukuku, Tartışmalar, Ankara 1999, sh. 52.

_____ / Orman Sınırları Dışına Çıkarma, I. Ormanlık Şûrası, C. I, Ankara 1994, sh. 52-59.

Ayanoğlu, Sedat / Anayasa Hükümleri Karşısında Orman Mevzuatımız, Ormanlık Hukuku, Ankara 1999, sh. 15-59.

Başpinar, Veyssel / Türk Toprak Hukukunda İhya, Ankara 2000.

Bilgen, Pertev / İdare Hukuku Dersleri, İdare Malları İstanbul 1996.

Çağlar, Yücel / Ormanlık Hukuku, Tartışmalar, Ankara 1999, sh. 60-63.

Dalgıç, Sabri / Orman Sınırları Dışına Çıkarma, I. Ormanlık Şûrası, C. I, Ankara 1994, sh. 70-73.

- Deutscher Bundestag : Antwort der Bundesregierung : "Lage und Entwicklung des Waldes und der Forstwirtschaft in der Bundesrepublik Deutschland" 12. Wahlperiode Drucksache 12/4859.
- Devlet Planlama TeŐkilatı : Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara 1995.
- Dönmez, İrfan : Tapu İptali ve Tescil Davaları, 7 Baskı, İstanbul 1998.
- Düren, Akın : İdare Malları, Ankara 1975.
- _____ : İdare Hukuku Dersleri, Ankara 1979.
- Düzceer, Ali Rıza : Kazandırıcı Zamanlaşımıyla Taşınmaz İktisabı, 2. Baskı, Ankara 1994.
- Edis, Seyfullah : Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri, 4. Bası, Ankara 1989.
- Erdin, Kadir : 6 Temmuz 1978 de Yapılan "Orman Kadastro Kongresi"nden Bugüne Yapılan Kadastro alıŐmaları, İÜOFD, C. 30, S. 1, sh. 99-108.
- Forstdirektion Freiburg : Forstrecht, Freiburg 1994.
- Gürgin, EŞref : Ormanlık Hukuku, Tartışmalar, Ankara 1999, sh. 55-58.
- Güneş, Yusuf : Orman Alanlarının Azalması Ağısından 1982 Anayasası'nın 169. Maddesinin İncelenmesi, İÜOFD, C. 41, S. 1-2, sh. 93-96.
- Gürkan, Behzat : Orman Mevzuatının Biyolojik eŐitliliđe Etkisi, Ormanlık Hukuku, Ankara 1999, sh. 79-100.
- Gürpınar, Tansu : Ormanlık Hukuku, Tartışmalar, Ankara 1999, sh. 54-55.
- Karahasan, M. ReŐit : Türk Medeni Kanunu, EŞya Hukuku, C. II, Ankara 1977.
- Karahasan, M.R./ Özmen, İ. : Zilyetlik, Tescil, Tapu İptali Davaları, Ankara 1983.
- Kaşıkçı, Mehmet : Uygulamada Yeni Kadastro Kanunu, Ankara 1988.
- Kılıç, Halil : Gayrimenkul Davaları, C. I, Ankara 1997.
- KırbaŐ, Sadık : Devlet Malları, Ankara 1985.
- Kızılay, Erkal : Devlet Ormanlarından ıkarılan Yerler, Ankara 1998.
- Klose, F./Orf, S. : Forstrecht, Aschendorff 1982.
- Kuru, Recep : Orman Sınırı Dışına ıkarma İŞlemi ve Sonucu, 1. Ormanlık Őürası, C. I, Ankara 1994, sh. 104-107.
- Okur, Galip : Ormanlık Mevzuatı ve Uygulamasında Orman Sınırları Dışına ıkarma, 1. Ormanlık Őürası, C. I, Ankara 1994, sh. 114-119.
- Okurer, N./ Dereli, M./ Onur, O. : Zilyetliğe Dayanan Tescil ve Müdahalenin Men'i Davaları, Ankara 1970.
- Onur, S. Sami : İdare Hukukunun Umumi Esasları, C. II, 3.Bası, İstanbul 1966.
- Orman Bakanlığı : Cumhuriyetimizin 50. Yılında Ormanlığımız, Ankara 1973.
- Ozanalp, Nusret : Tapulama Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Ankara 1976.
- Özdemir, Ő./Deda, N.: Orman Hukuku, C. I, Ankara 1991.

- Özdoğan, Ali Necat : 6831 sayılı Kanunun 1. Maddesinden Doğan Davalar ve Hukuki Sorunlar, 1. Ormanlık Şûrası, C. 1, Ankara 1994, sh. 194-200.
- Özdoğan, M./İstanbul, T. : Dünyada ve Türkiye'de Ormanlar ve Ormanlık, İÜOFD, C. 32, S. 1, sh. 57-75.
- _____ : Orman Yasasındaki Ağaçlandırma ile İlgili Hükümlerde Yapılan Değişiklikler ve Bunların Kırıtığı, İÜOFD, C. 39, S. 28, sh. 50-62.
- Özer, Atilla : Gereğeli ve 1961 Anayasası ile Mukayeseli 1982 Anayasası, Ankara 1996.
- Özer, Nürten : Ormanlık Hukuku, Tartışmalar, Ankara 1999, sh. 44-47.
- Polat, Mehmet : Ormanlık Hukuku, Tartışmalar, Ankara 1999, sh. 50-52.
- Sezgin, Cafer : Maki Tefrik Çalışmalarının Doğurduğu Sorunlar, 1. Ormanlık Şûrası, C. 1, Ankara 1994, sh. 120-126.
- Sınmaz, B./ Karataş, İ. : Zilyetlik Nedeniyle Gayrimenkul Hukuk Davaları, 2. Bası, Ankara 1997.
- _____ : Orman Kadastro, Ankara 1996.
- Tokmanoğlu, Tahsin : Ağaçlandırma Çalışmaları ve Orman Kadastro, İÜOFD, C. 28, S. 1, sh. 31-39.
- _____ : Orman Kadastro ile Genel Kadastro İlişkileri, İÜOFD, C. 30, S. 1, sh. 3-10.
- _____ : Orman Kadastro ile Diğer Çalışmalar Arasındaki İlişkiler, İÜOFD, C. 27, S. 1, sh. 49-61.
- Turban, Saliha : Ormanlık Hukuku, Tartışmalar, Ankara 1999, sh. 48-50.
- Uçar, Ali : Orman Sınırları Dışına Çıkarma, 1. Ormanlık Şûrası, C. 1, Ankara 1994, sh. 173-178.
- Ulukut, Bülent : Türk Orman Hukuku, İkinci Kitap, Ankara 1979.
- Usluoğlu, H. Avni : Orman Yasal Tanımında Arayalım, 1. Ormanlık Şûrası, C. 1, Ankara 1994, sh. 136-138.
- _____ : 2924 sayılı Yasadaki Kullanan Kişi, 1. Ormanlık Şûrası, C. 1, Ankara 1994, sh. 131-135.
- _____ : Orman Sınırları Dışına Çıkarma, 1. Ormanlık Şûrası, C. 1, Ankara 1994, sh. 70-73.
- Yener, Ali İhsan : Orman Tanımı ve Anayasamızın Orman Hükümleri, 1. Ormanlık Şûrası, C. 1, Ankara 1994, sh. 179-184.
- Zevkliler, A./Acıbey, B./Gökyayla, E. : Zevkliler Medeni Hukuk, 5. Bası, Ankara 1997.